

2020_Egy megrázó női sors

https://168.hu/rovat_nelkuli/elisabeth-a-hitler-lany-192377

2020. október 1., 22:54

Szerző: Kecsmár Ilona

Elisabeth, ein Hitlermädchen. Ein Roman und Reportagen (1934-1939), Berlin, Aviva Verlag

Milyen lehetett nőként megélni és túlélni egy olyan rendszert, amely minden ízükben át akarta nevelni azokat, akik **egy kicsit is másként gondolkodtak**, e célból pedig táborba küldte őket. Többek közt erről szól az Elisabeth, a Hitler-lány című regény.

A '80-as évek elején akkor alig négyéves kisfiammal sétáltam Berlinben, amikor a Vilmos császár tiszteletére épített és 1943-ban lebombázott, manapság csak „szuvas fogként” emlegetett dómot látva a fiam azt kérdezte: ezt ki rombolta le? Én pedig automatikusan rávágtam: a fasiszták, kisfiam! Ahogy kimondtam, máris tudtam, hogy történelmet hamisítok, és azonnal helyesbítettem: a repülőgépek. Ott akkor nem először kellett szembesülnöm azzal, hogy rabja vagyok az előítéleteknek, a sematikus történelmi teóriáknak, az iskoláskönyveim képeinek. A rom, az éhség, a hullahegyek Adolf Hitlerhez kötődő fogalmak. Pedig akkoriban személyes kapcsolatokban éltem meg a kettészakított berliniek szótlán fájdalmait, a falon innen és túli világ ellentmondásait.

Maria Leitner 1892-ben született az akkor Magyarországhoz tartozó Varasdon, kispolgári zsidó családba. Budapesten élt, művészettörténetet tanult Bécsben, majd Berlinben lett újságíró. Egyik testvére, János, a Lékai nevet vette fel, emlékét ma tér őrzi Budapesten. **Az író nő kalandos életet élt, bejárta a világot, a fasizmus elől elmenekült Németországból, de inkognitóban többször is visszatért, és illegális felderítőként szembesült a rezsim borzalmaival.**

Az író-tújságírót a Köves József vezette K.u.K. Kiadó emelte vissza emlékezetünkbe. A szerző németül, angolul írt, de fordított angolból magyarra is. Az ő fordításában közölte „kincses magyar nyelven” az Új Előre című baloldali emigránslap Jack London: A vaspata című regényét, írásai **a Népszava 1937. tavaszi számaiban folytatásban jelentek meg.** Ezeket olvasva kezdett Köves József tudatosan kutatni a szerző munkái után.

Az Elisabeth, a Hitler-lány című regény kordokumentum. A német női sors egy megrázó rajzolata, amely a bennünk élő és a Révész Éva Gabriella által megálmodott

borítón is ábrázolt szőke hajfonatú, szép, tiszta arcú, egyenruhás fiatal nő inverze, a korabeli német honleányok sorsának negatívja. Olvasni felfedezés, felfogni döbbenet. Mint minden tényirodalom, ez a regény is a szerző olyan személyes élményeire épül, amelyeket a háborús készülődésre átállított, főként nőket foglalkoztató gyárakban szerzett.

A regény nagyobb része egy úgynevezett önkéntes munkatáborban játszódik. A Német Lányszövetség (BDM) vezetői által szervezett tábor valójában átnevelő intézet, amely ellenségtudat-képzésre és a haza megmentésének ideáljára építkezett, a Franciaország által elfoglalt területek iránti negatív érzelmek felkorbácsolására volt hivatott. „Diadalmasan verjük le Franciaországot” – játssza a zenekar a táborba vonuló lányok fogadásakor. „Semmi vagy, a nemzedek minden” – hirdeti a hatalmas transzparens a bejárat előtt. A táborvezető ezt még meg is toldja azzal a magyarázattal, miszerint népünk fennmaradásáról, faji újjászületésünkről van most szó, „mi viselünk felelősséget azért, hogy minden asszony és lány képes legyen Németországnak egészséges és erős nemzetet ajándékozni!” „Ébredj, Németország! Halál Júdára! Fegyvert a népnek!” – szolt a tábori hangszóróból ébresztő idején. A nemzetiszocialista nevelés nem egyenlővé akar tenni, hanem kiválasztani, eltávolítani az ocsút a búzától, a rosszat a jótól, az alacsonyot a magastól. A kiválasztás olyan jól sikerül, hogy a lányok fellázadnak a kiszipolyozásuk ellen, a legsúlyosabb büntetést Elisabeth kapja, miután ő a legreménytelibb alanya e nevelésnek. Példát statuálnak vele, a szerelmét is elveszíti, a vakhitű Hitler-leányt kistaszítja a „sereg”. A sors fintoraként csak a tábor megvetett örök kételkedője veszi szárnyai alá, nyújt menedéket neki. A regény azzal zárul, hogy Elisabeth önmagának teszi fel a kérdést: hová is tartozik?

A könyv Maria Leitner néhány riportját is tartalmazza. A szociográfiai értékű írások belülről láttatják a fasiszta Németországot, az IG Farben vegyipari poklában dolgozó, hősi halálra, kegyetlen betegségekre ítélt német lányokat, asszonyokat, a hadigazdaság által kizsigerelt, agyonadóztatott munkásokat. Bemutatja a „Junker” nevelést, ahol a háborút az emberiség legfőbb értékeként tanulják a tisztjelöltek, akiknek bizonyítaniuk kell, mert csak a legkegyetlenebbek és a legembertelenebbek alkalmasak junkernek.

Meghasonlott, hitehagyott, megszégyenített emberek, híres és hírhedt személyiségek, kisebb-nagyobb háborús bűnösök portréi jelennek meg Maria Leitner írásaiban. Többen közülük a két Németország egyesülése idején is békében éltek hazájukban, és ágyban, párnák között távoztak a földi létből.

Maria Leitner írásai felnyithatják a szemünket! Köszönet a fordítónak, Gáti Istvánnak, és Köves Józsefnek, aki a könyvhöz értékes utószót is írt. / Kecsmár Ilona

(Maria Leitner: Elisabeth, a Hitler-lány, K.u.K Kiadó)

